

beeld en de menschen zochten in een kunstwerk niet het geestelijke, het algemeene, niet stijl, maar de gedetailleerde afbeelding van het natuurlijke, het bizondere. In de bouwkunst deed zich in de 19e eeuw precies hetzelfde voor. Aangezien er geen stijlbewustzijn was, doch wel een navoelen van vroegere stijlen, bepaalde de bouwkunst zich tot nabootsen van Grieksche, Romaansche en Middeleeuwsche stijlen. Tot aan Violet-le-Duc, Semper en Berlage toe bleef aan de bouwkunst elk elementair begrip van bouwen vreemd. De beeldhouwkunst miste elk elementair begrip van beelden. Zij verviel in individueele nabootsing van de schilderachtige effecten. De schilderkunst ontaardde in een hopeeloos produceeren voor de markt. De architecten en schilders werden van kunstenaars, handige zakenmensen. Z.g.n. schilders van naam ontvingen hun bestellingen in telegramvorm: „Tien met de boompies links, tien met de boompies rechts”. Het dilettantisme tierde welig en een enkel werkelijk kunstenaar als Vincent van Gogh of Paul Cézanne moest of in de diepste armoede omkomen of krankzinnig worden van eenzaamheid.

Deze toestand, dien we tot in het begin der 20e eeuw beleefden, was het uitvloeisel van het individualisme der Renaissance.

De pogingen in de 19e eeuw in Frankrijk, Engeland, Holland en Duitschland gedaan tot herleving der monumentale kunst, moesten mislukken, omdat hun decoratieve tendenzen geen nieuwen inhoud hadden en de kunstenaars slechts teerden op een uitgemergelde traditie. Wat zich ten onzent in kunstnijverheid op die basis thans tracht te handhaven als werkbond enz., is daarvan slechts het ziekelijk-individueele, verweekelijkte restant. Het spreekt vanzelf, dat een dergelijke „kunstvorm” ongeschikt is om den nieuwen tijdsinhoud, het spannende leven van onze moderne cultuur te bevatten.

Slechts uit een gezonde reactie op al deze individueele, ontaarde uitdrukkingswijzen kan een algemeene vorm,